Székesfehérvár, 1911. XVIII. évfolyam, 130. szám. Kedd, október 31.

FEJÉRMEGYEI NAPLÓ

Előfizetési árak: I évre 16 kor., 1/2 évre 8 kor., 1/4 évre 4 kor. Egyes szám ára 10 fill.

Felelős szerkesztő: BILKEI FERENC.

Megjelenik: kedden, csütörtökön és szombaton este. Szerkesztőség és kiadó-hivatal: Szent-István-tér 1. Egyes számok kaphatók: a dohánytőzsdékben.

KRÓNIKA.

Az iskolaszék egyhangu határozattal napirendre tört ma Pataki Ármin azon beterjesztése fölött, hogy a belvárosi elemi iskolás gyermekek egy része, az I. és II. osztály 8 óra helyett 9 órakor menjen iskolába. Ez helyes. Csak egyet csodáltunk. Voltak, a kik a szülők megkérdését ebben a dologban helytelennek itélték. Miért? Vajjon nem a szülő a legjosultabb nevelője a gyermekének? Nem az ismeri legjobban a házi körülményeket, a gyermek természetét, egészségét stb? Másutt arra törekszenek, hogy a szülők és tanitók karöltve neveljék a gyermekeket — örömmel látjuk, hogy ez a rendszer nálunk a modern, hivatásukat szerető tanitóknál is mindinkább általánossá válik. S nálunk egyesek haragusznak, ha a tanitó a szülőt is meg meri kérdezni akkor, a mikor egy nagy fontosságu, valamennyit érdeklő ügyről van szó. Ugy-e különös ez? Mert a tanitók, ha tévedtek, csak a formában tévedtek.

*

Az Est keddi számának közgazdasági rovatában egy cikkecske a fejérmegyei kivándorlás okaival foglalkozván — megállapitja, hogy a kivándorlás oka az egyesek tulajdonában levő nagybirtok.

Ezzel kapcsolatban a vármegye legnagyobb birtokosaként az Esterházy és Zichy családokat és a székesfehérvári püspökséget tünteti fel.

Ha nem ismernénk ezen ujság alakulásának körülményeit, talán fel sem tünne az a tendencia, amely — ha kell — hazugság árán is arra törekszik, hogy *az ösztöndijakat osztogató* „papivagyont" mint minden szociális és egyéb baj kutforrását vigye át a köztudatba.

De igy! . . . . bizony kilóg a lóláb!

Nem haragszunk a szerző emberekre, de kár, hogy a tudósitás irója egyszerüen kifelejtette az Esterházyak és Zichyek mellől a Grünfeld, a bicskei Rosenfeld, a Blau, a Strasser, a báró Spinger, az okányi Schwarcz stb. családok nevét, — akiknek ha nem is mindegyike képviselő tizezer holdat, de mindannyian külön-külön mégegyszerannyit, mint a székesfehérvári püspökség.

Csodálatos feledékenység! Ha jól sejtjük, a soronkint fizetett cikk ugyanazon helyről ered, mely három év előtt, azzal a jellegzetes dicsekvő örömmel konstatálta, hogy a székesfehérvári püspök és Grünfeld Jakab egyenlő adócensus alapján lettek virilisei a vármegyének, nem mulasztván el nagy szerényen megjegyezni, hogy a püspök adója kétszeresen számittatott.

Hát ez a dicsérendő szerénység most hol maradt? Hja! persze, most a kivándorlás okairól van szó.

*

Fölakasztják-e az edelényi rablógyilkost vagy etetik s ellátják majd a becsületes emberek minden kényelmével?! — sok ember kiváncsi erre ma Magyarországon. Sokan szidják a középkort. Pedig abban a buta középkorban Regula Edét hasonló bünért már régesrég kikezdték volna a varjak. Sőt akárhányszor — statárium esetén — 5 lopott pengő forintért is szellő fujdogált a gazember talpa alatt. Tegyük föl, hogy Regula Edét nem akasztják föl, hanem életfogytiglani fegyházra itélik. Mondjuk, hogy 30 esztendeig a börtön lakója marad. (Elég üde és elég akcióképes hozzá, hogy a tisztességes koszt, a jó száraz lakás, a megfelelő mozgás és gondos orvosi figyelem mellett mindez megtörténhetik.) Csak 30 esztendőt számitva s minden hét ellátási diját szerény 5 forintra taksálva, belekerül a magyar államnak ötször 1560 forintjába vagyis 15 ezer 600 koronába. Istenem! mennyi rengeteg pénz ez! hány becsületes embernek kell verejtékezni, mig ezt a szörnyü sok adót kiizadja. De hát igy kivánja ezt a modern humanizmus, magyarul: az emberszeretet. De vajjon kit szeret az állam? a becsületes embert vagy a gazembert?: Ugy-e a gazembert. Ilyen a modern humanizmus.

Templomszentelés Amerikában.

Egy év alatt épült templom.

Lapunk olvasói olvastak már arról a csapásról, amely az amerikai magyarokat érte, mikor az egyik legvirágzóbb magyar telep temploma, a perth-amboy-i pár óra alatt leégett.

Az amerikai élelmességre s főleg a mesébe illő gyorsaságra vall, hogy a szerencsétlenség óta nem mult még el egy esztendő s már a diszes uj templom felszenteléséről irhatunk. Az alább közölt cikket az amerikai Egyetértés nyomán közöljük. Bizony sok érdekesség s az ünnepi han-

Egy misszionárius négy szerecsen királynál.

— *A „Fejérmegyei Napló" tárcája* —

Afrikát ugy nagyjából régen ismeri ugyan a világ, de csak ugy messziről, ahogyan ismerik a falubeliek a grófi kastélyt, melybe még akkor is nehéz bejutni, mikor az uraság nincs otthon.

Majdnem azt mondhatjuk, hogy Afrika közel fekszik hozzánk; csak egy tengeren kell áthajózni és már ott vagyunk. Igen ám, de csak a szélén vagyunk, ahonnan igen nehéz bejutni. Mert egy az, hogy Afrikának a hozzánk közel eső részén nincsenek nagy folyók, amelyeken föl lehetne menni hajókkal; egy volna ugyan, már mint a Nilus, melyet Mózes történetéből az iskolás gyermek is ismer, csakhogy a Nilusnak ágyában akkora sziklák fekszenek öt helyen is, hogy összetörik mindjárt az elsőn a legerősebb hajó is. Van ennél nagyobb baj is, t. i. Afrikának hozzánk közel eső részében nem szerecsenek laknak, hanem törökök, arabok és berberek, vagyis mind olyan népek, melyek a keresztény embert megölik vagy rabszolgának fogják be.

Könnyü azt mondani, hogy hát más oldalon kellett volna bejutni Afrikába, ha itt az egyiken nem lehetett. Mentek is le Afrika mellett hajókon a portugálok, spanyolok, hollandok, franciák és angolok, de Afrika belsejébe ott sem tudtak bejutni, mert hajózható folyó ott sincs. Vannak ott ugyan nagy vizek, de folyásuk oly rendetlen, hogy néhol éppen nem, másutt csak nagy üggyel-bajjal lehet rajtok a hajónak járni. Az is baj még ma is, és annál nagyobb volt régebben, hogy a szerecsenek országaiban nincs sehol kocsiut; minek is volna, hiszen a szerecsen ma sem tudja, mi fán terem a kocsi. Ha tehát az európaiak indultak Afrikába befelé, minden holmijokat barmokra kellett rakni; ha még erre a célra lett volna alkalmas állat, csak boldogulhatott volna, de a ló nem állja ki a nehéz utat, a szarvasmarha kissé vad a nyereg alá, az elefántot pedig előbb fogni, azután még szeliditeni kell. A terhet tehát vivőkkel kellett szállittatni, mikor Afrika belsejébe mentek az europaiak. Aki cséplőskor a buzát csak a kocsiról a kamarába hordja hátán, attól kell megkérdezni, gyerek munka-e? Nincs azon mit csodálkozni tehát, hogy a szerecsenek nem igen kaptak azon, hogy az europaiaknak holmiját cipeljék hátukon napokig. Miért is fanyalodtak volna ilyen nehéz keresetre, mikor arra nem voltak rászorulva? A szerecsen igen kevéssel beéri. Ruhára éppen csak annyira van szüksége, amennyit a tisztesség követel! mivel pedig sok szerecsen még nem tudja mi a tisztesség, legföllebb csipei körül visel egy darab rongyot. Házat csak olyant épit, hogy kitelik egy-két rudból és néhány nyaláb füből. Neki tán csak esőben kell. Mert hajlékot egyetlen falevélből is csinál. Egy pálmának akkora a levele, hogy egy bottal megtámasztva, kényelmes hajlékot ad az alatta nyujtózkodó szerecsennek, aki nem a boglya alaku viskóban pihen, hanem a szabadban. Tüzet azért rakott, hogy a szunyogok ne bántsák. Élelmet bőven szolgáltatnak a gyümölcsfák és a föld is, melyen a kukorica háromszor, a köles kétszer terem egy évben. Mondja már most ilyen heverő feketének az európai: gyere és cipeld a holmimat utánam hetekig? Bizony a rest szerecsen mozdulni sem fog. Pénzt is hiába kinálnak neki, mert a pénznek a szerecsenek között ma sem lehet hasznát venni; kenyeret, hust nem hoztak az európaiak Afrikába, sőt magok is a feketéktől csereberéltek élelmet. Fizettek tehát az európaiak kartonnal, csecsebecsével és pálinkával. A sokféle csecsebecse, a gyolcs és pálinka ismeretlen volt Afrikában, a szerecsenek tehát kaptak rajta, különösen a pálinkán.

Sövegjártó János házai és rumburgi vászon-áruháza barátok épülete, AZELŐTT: Özv. HANEL ANTALNÉ
OLCSÓ SZABOTT ÁRAK

Mai lapunk 4 oldal.

00000622

gulat mellett sok olyan vonás is akád, amely — a sorok között — a mi magyar szivünket sok-sok keserüséggel tölti el. Hány derék magyar ember, hány szorgalmas, jobb sorsra érdemes magyar nő él odakünn, akiknek nagy része örökre elveszett nekünk s akik a következő generációban már csak a földrajz tarka papirosáról fogják leolvasni, hogy az édesapjuk, édesanyjuk melyik ország szülöttje volt ott *túl az Óceánon.*

Kellemes őszi idő kedvezett a perth amboyi magyarság gyönyörü ünnepének, amely október 8-án zajlott le. Kora reggel már mozgalmas képet nyujtott a magyar negyed, jelezve, hogy nagy napra virradt a magyarság. Ugy is volt. A Cortlandt és Easton street sarkán áll a katholikus magyarok vörös téglából épült és fehérrel diszitett uj temploma, amely karcsu tornyával kellemes benyomást tesz a szemlélőre. Ezt a templomot — amely a magyarok áldozatkészségét dicséri itt a nagy idegenben — szentelték fel. Reggel 9 órakor kezdődött a magyarság vándorlása s csakhamar hullámzott a tömeg a széles utcán. Nemsokára a háromszinü magyar trikolor és az amerikai csillagsávos lobogó erdejét lengette az őszi szellő: jöttek az egyletek, valamennyi zászlóval, sapkásan, jelvényesen, teljesen ünnepi diszben.

Egymásután vonultak fel: a Perth Amboyi Szt. Alajosról nev. R. és G. K. Legény és Bs. E., mint rendező és fogadó egylet; a Szt. József Bs. E., I. M. Munkás és Női Társas Bs. E., I. M. Testvér Bs. E., Munkás Bs. és Ö. Szervezet 10. o., I. Magyar Ref. Bs. E., I. M. Gróf Batthyány Lajos Bs. és T. E., W. O. W. Liberty Camp. No. 65, Woodbridegi Páduai Szt. Antal E., ugyanannak New Brunswicki Fiókja, Woodbridgei I. M. Bs. és Testvér E., Woodbridgei Ref. E., Metucheni I. Ferenc Ferdinád M. Bs. és T. E. Mindezek az egyletek sorfalat álltak az utcán.

Nemsokára megérkezett Mr. Bollschwelle, Perth Amboy polgármestere, perekedi Nuber Sándor new yorki osztrák-magyar főkonzul a konzulátusi attasé kisérétében.

Pont 10 órakor megkondultak a templom mult héten felszentelt harangjai s a plebánia lakkból elindult a papság. A felszentelési szertartást Mgr. O'Grady püspöki vikárius (New Brunswick) végezte; segédkeztek neki Grósz Ferenc perth amboyi, Szeniczei János new brunswicki, Csizmadia Pál so. riveri, Major Dezső magyar plebánosok, Father Corr angol és Klajaovitz lengyel lelkészek.

Az ünnepi nagymisét Grósz Ferenc plebános olvasta s evangelium után Csizmadia Pál so. riveri plebános tartott másfélórás beszédet, offertoriumkor pedig Major Dezső plebános ült az orgonához és gyönyörü andalitó hangján néhány egyházi éneket adott elő, valósággal elbüvölve a hallgatóságot. Prédikáció után Grósz Ferenc plebános mondott köszönetet szivből jövő szavakkal a megjelenteknek.

Fent a kóruson Faubel János kántortanitó kezelte mesteri kézzel az orgonát s az ő szakavatott tanitását dicsérő énekkar énekelt meglepő összhanggal; az énekkar tagjai: Kondás Julia, Jancsó Anna, Üveges Mária, Mezősi Erzsébet, Kornitás Julia, Kornitás Erzsébet, Tóth Julia, Dancses Teréz, Stumpf Margit, Kordás Erzsébet, Pálfi Márta, Őri Gizella, Morzsák Julia, Zemecsik Erzsébet, Göcz József, Stumpf Károly, ifj. és öri Kondás András, Braun György, Beke István, Csirke János, Drotár Mihály, Görög Sámuel, Gyükeri Pál, Remete Mihály, Burcsák István. Stumpf Mihály, Csuba Imre, Mayer Bálint, Győr, Pál, Torkos József, Mészáros József. Mise alatt zsufolásig megtöltötte a tágas templomot Perth Amboy előkelő magyarsága. Az amerikai magyar sajtót az „Egyetértés" és a „Perth Amboy és Vidéke" szerkesztői képviselték.

Meg kell emlitenünk, hogy a hivek rajongó szeretettel veszik körül Grósz Ferenc plebánost, akinek fáradozása folytán épült az uj templom, amelynek rövid története ez: A régi templom 1903-ban épült főt. Radóczy Károly idejében. Ezen templom 1910 november 9-én délután öt óra tájban porrá égett. A jelenlegi templom mintegy harminczezer dollár értékben április hóban kezdett épülni és a befejezéshez közeledik. A templom építészei Dayton és Schmith voltak, a kontraktorok pedig Donehue Son voltak.

A berendezés körülbelül hatezer dollárba kerül és ezen mintegy harminchatezer dollárnyi kiadás mellett csak tizenkétezer dollár adósság terheli a templomot ötös percent mellett. Ilyen eredmény mindenesetre csak a hivek békességes egyetértésével és lelkes áldozatkészséggel volt elérhető.

UJDONSÁGOK.

— **Uj doktor.** Luttor Károly orvos, a budapesti egyetem volt tanulója, Luttor Ferenc helybeli lakatosmester fia, miután kitünő eredménnyel összes szigorlatait letette, szombaton az összes orvosi tudományok doktorává avattatott. Örömmel gratulálunk. Az uj doktor most a bécsi Josephineum hallgatója lesz, ahol katona-orvossá képezi magát.

— **Tiltakozó nagygyülés.** Az Országos Katholikus Népszövetség szfehérvári szervezete vasárnap délelőtt nagygyülést tartott, amelyen tiltakozott a báró Barkóczy Sándor ellen inditott szabadkőmüves hajsza ellen. A gyülés szónokai részletesen ismertették az ügyet a jelenvoltakkal s ezután a rendkivül lelkes hangulatban levő gyülés határozati javaslatot hozott, amelyet az Országos Katholikus Népszövetség központja utján a kultuszminiszter elé juttat. A határozati javaslat szerint a gyülés megbotránkozását fejezi ki a Barkóczyt ért alaptalan és galád támadások felett, Barkóczy iránti ragaszkodásának ad kifejezést és követeli, hogy a kultuszkormány védelmezze meg a hithü pedagógusokat és a galádul támadó szabadkőmüves tanárokat megfelelő megtorlásban részesitse. A gyülés táviratilag üdvözölte báró Barkóczy Sándort és felkérte báró Manndorff Gézát, a város képviselőjét, hogy a báró Barkóczy ellen inditangó parlamenti szabadkőmüves hajszában az ős katholikus Székesfehérvár szilárd hithüségét és a támadások elleni tiltakozását juttassa kifejezésre. A táviratokat ezer népszövetségi tag nevében Csúcs István helyi igazgató irta alá.

— **Uj ipariskolai tanitók.** Az ipariskolai bizottság vasárnap délelőtt ülést tartott, melyen az ujonan rendszeresitett ipariskolai tanitói állásra Csendes Géza tanitót és Vaimár István festőművészt választotta. Előbbit a közismereti tárgyak, az utóbbit pedig a rajztanitásra.

Ha aztán ezer bajjal és még több jajjal bejutott a fehér ember egy darabon Afrikába, hát vajjon mit lehetne olcsón megvenni a feketéktől, amit Európában jól eladhatna és igy visszakaphatná, amibe az ut került neki, sőt maradna tisztességes haszna is. A tisztességes hasznot ugy kell érteni, hogy nagy haszon, mert amit a fehérek a feketéken nyertek, az bizony ritkán volt tisztességes kereset. Eladni való portéka a feketéknél leginkább csak elefántcsont van, ami nem egyéb, mint az elefántnak két agyara, melyek lábszár vastagok és karnál hosszabbak. De elefántcsontból sok egyik szerecsennél sem volt, mert az elefánt nem olyan szapora, mint az egér, nem is olyan könnyen verhető agyon mint a béka. Abból aztán, hogy a fehérek vásárolták az elefántcsontot, sok vérontás lett a feketék között, mert akiknek nem volt eladó elefántcsontjuk, összeálltak és azokra törtek, akiknek volt. Az elefántcsont mellett vásároltak a fehérek is, szinte rösteljük kiirni, de hát megtörtént, vásároltak az európai kereskedők is szerecseneket. De hát mit csináltak a vásárolt szerecsennel? Eladták nagy nyereséggel. De hol adták el? Amerikában adták el.

Áldott termőföldje van Amerikának, de magától még sem terem, munkást pedig régebben nem lehetett ott kapni. Ott voltak ugyan a benszülött indiánok, de ezek sokkal gyöngébb emberek voltak, semhogy a nehéz munkát kibirták volna. A hóditó európaiak ingyen foglaltak el magoknak egész uradalmakat, de fölkopott az álluk, ha nem tudtak embereket állitani a munkába. Az ördög sugalhatta ekkor valamelyik telhetetlen gazdának, hogy szerecseneket kell hozni Afrikából, azok birják a legnehezebb munkát is. Igy történt, hogy az urópai kereskedők Afrikában összevásárolták e a szerecseneket, hajóra rakták és vitték eladni Amerikába. Sokáig tartott ez a piszkos kereskedés; millió és millió szerecsent hurcoltak el szülőföldjéről Amerikába, ahol a rabszolgaság csak néhány év előtt szünt meg. Amerikában most is él vagy 6 millió szerecsen, akik már ott születtek, Afrikát nem is látták, tehát oda nem is kivánkoznak vissza.

Amerikába európai kereskedők hurcolták eladni a feketéket, de vitték vásárra Ázsiába is. Az arabs és a török nemcsak abban atyafiak, hogy mindkettő Ázsiában lakik és mohamedán vallásu, hanem abban is egy gyékényen árulnak, hogy dolgozni egyik sem, uraskodni mind a kettő szeret. Az arabs és a török urnak sok szolga kell, földjeit megdolgozni pedig sok munkás. Hogy milyen a török, mikor embereket fogdos össze és füz rabszijra, arról keserves dolgok vannak megirva édes magyar hazánk történetében; lelkök rajta azoknak, akik behivták a törököt és igy okai voltak, hogy 80—100 ezer magyar került egy-egy törökjárás után örökös rabságba. Mikor Európából nem került a török piacra elég eladó ember, nagyobb számban kezdték az arabsok és törökök fogdosni a szerecseneket. Ez a piszkos kereskedés ma már nem olyan virágzó, mint csak 40 év előtt is volt, de kiirtva még nincs.

Ilyen volt a sorsa a szerecsennek Afrika nyugati oldalán; nem volt különb déli részében sem. Elmondjuk milyen volt; nem árt ezt tudni.

Hollandia olyan ország, hogy tenger mossa három oldalról; nincs tehát abban semmi különös, hogy népe mindig értett a hajózáshoz. Jártak is a hollandok messze tengerekre kenyeret keresni. Mikor elterjedt Hollandiában Kálvin tanitása, a reformátusok egymásközt ugy összevesztek, hogy nem fértek el egymás mellett otthon. A lefülelt gyöngébb párt kapta magát és elindult a tengeren jobb hazát keresni; tulajdonképen Ázsiába szándékoztak menni, de mikor utközben kikötöttek megpihenni Afrika déli részén, ugy megtetszett nekik a föld, hogy megtelepedtek. Földet ugy szereztek, hogy elkergették a szerecseneket, azokat pedig lepuskázták, akik szép szerivel nem kotródtak el szülőföldjükről.

Amint látjuk, a fehérek évszázadokon át kevés jót, de annál több rosszat tettek a feketékkel. Talán ezért mondják a szerecsenek, hogy az ördög nem fekete, hanem fehér. Jöttek közéjök olyan fehérek is, akik javukat akarták, de az ilyen európaiakat nem látták szivesen sem a feketék, sem a feketéket nyuzó fehérek. A szerecsenek azért idegenkedtek tőlök, mert minden európait egyformán ellenségnek tartottak; a feketéket nyuzó fehérek pedig azért haragudtak rájok, mert szégyenlették, hogy a szerecsenekkel emberségesen bántak.

A kath. hirdetők voltak azok az európaiak, akik nem nyuzni jöttek a szerecsent, hanem emberré tenni. Csakhogy a vadember olyan, mint a gyermek, akinek nehezen megy a fejébe, mikor valaki javát akarja. A kath. hirdetők segiteni jöttek a szerecseneken, de ezek vajmi ritkán látták ezt be. Ellenök dolgoztak azok a lelketlen európaiak is, akiknek a hirdetők szemökre lobbantották nagy bűneiket, melyeket a szerecsenek ellen elkövettek.

Igy történt, hogy az evangélium hirdetése nem szünt ugyan meg egészen Afrikában soha, de a kath. vallás csak lassan gyarapodott a szerecsenek között.

(Folyt köv.)

00000623

— **A halottak estélyén** a szentbeszédet holnap este 6 órakor a székesegyházban dr. Prohászka Ottokár megyéspüspök tartja.

— **Előléptetések a honvédségnél.** A novemberi tömeges előléptetések Székesfehérvárt érdekelő részéből eddig a következőket ismerjük: A 17. honvédgyalogezrednél, Koncz Henrik ezredes vezérőrnagyá, Szányi Árpád őrnagy alezredessé, Márki Isván és Artner Kálmán századosok őrnagyokká, (utóbbi áthelyezve Zomborba) dr. Dalmay Géza századoshadbiró őrnagyhadbiróvá, Kováts István főhadnagy századossá, Niedermayer Gyula hadnagy főhadnaggyá, Csipkés Gyula tartalékos hadnagy tartalékos főhadnaggyá lépett elő.

Istvánfy Miklós százados a székesfehérvári 17. honvédgyalogezredtől Sopronba zászlóaljparancsnokká neveztetett ki.

— **A csendőrség köréből.** Rómay Béla csendőrnagy csendőralezredessé neveztetett ki.

— **A közös hadsereg köréből.** Werth Henrik főhadnagy vezérkari testületbeli századossá neveztetett ki.

— **Gaál Mózes előadásai.** Gaál Mózes, a budapesti tisztviselőtelepi főgimnázium igazgatója s neves iró, ki a minister megbizásából már hónapok óta járja az országot, hogy előadásaival a népiskolai oktatás és nevelés ügyét előbbrevigye, vasárnap és hétfőn városunkban tartott három előadást és pedig vasárnap délelőtt a Szent István teremben ezernél jóval több gyermek előtt, délután az iparostanonciskola tornatermében a szülők és hétfőn ugyanott a tanitótestület részére. A gyermekek és tanitók nagyon szivesen és sok haszonnal hallgatták a nagyszivü „Mózsi" bácsit, illetőleg az ő széleslátókörü, ideális gondolkozásu kartársukat; de a szülők szégyenletesen csekély számban érdeklődtek a derék emberbarát meleghangu, könnyekig megható előadása iránt. Miért is ne? Hisz nem cirkuszról, hanem *csak* gyermekeik neveléséről volt szó.

— **Bory Jenő**, a mi zseniális szobrászművészünk vasárnap egy uj babért fűzött a koszorujába. Az elismerésnek azt a babérját, amelyet a Petőfi-család siremlékeért az ország első tudósai és művészei nyujtottak neki. Mi kétszeresen büszkék vagyunk Bory Jenőre.

— **Államsegély.** Zichy János gróf, vallás és közoktatásügyi miniszter, a kislángi református leányegyháznak egyelőre 800 K államsegélyt engedélyezett.

— **Távozó elnök.** A Székesfehérvári Sakkkör vasárnap este rendkivüli közgyülést tartott az Otthon kávéház külön helyiségében Apt Ödön elnökletével. A közgyülésen a kör bucsuzott szeretett elnökétől és a kör alapitójától, Exner Győzőtől. A távozó elnökhöz Kunos Gyula intézett bucsubeszédet, melyre Exner Győző meghatottan válaszolt. A kör tiszteletbeli elnökévé választotta a távozót és átadott neki emlékül egy csodaszép, művészi kiállitásu diszoklevelet, mely Philip István főgimnáziumi rajztanár festőművész remek munkája. Közgyülés után verseny volt s minden játszma nyertese egy emléktárgyat kapott a nap emlékére. Exner Győzőnek nemcsak a sakkör adósa a hálával. A város is, amért egy oly példás egyetértésben működő egyesülettel gazdagitotta.

— **Megha t** egy derék ujságiró, a becsületes, a tisztességes; a kedves ujságnak az Esti Ujságnak becsületes tisztességes irója. Barna Izidor fehérvári ember volt s innen Zichy Jenő gróf vitte fel Pestre, a hol a legelső ujságirók közé küzdötte föl magát. Fehérvár olyan fiát gyászolja, a ki becsületet szerzett neki.

— **A repülő nap.** Szombaton este szörnyen fekete felhők gomolyodtak napnyugat felől. Aztán fákat csavargató szélvész támadt reánk, a nyomában pedig olyan zápor, a mely egy kisebb fajta felhőszakadásnak is beillett. Mi ugyan elég kényelmesen elszenvedtük a haragját a szoba meleg védelme alatt, de az a szegény szitakötő, a melyet a legujabb divat aeroplánnak, magyarul repülőgépnek nevezett el, szörnyen rosszul járt. Egy óriási szitakötő. Két-két, körülbelül 10 méter hosszu szárnya van, erc vázzal, a melynek közeit enyvezett vászon fedi be. Hátul a szitakötő testének megfelelő ismét egy hosszabb szárny nyulik ki, a mely a kormányzás művészi munkáját végzi. A szitakötő feje helyén van a gépszerkezet, a motor, a mely az egész alkotmányt a levegőbe emelni segiti. Hát a szél gyöngyörüen elbánt ezzel a gyönge alkotmánnyal. Először fölemelte a maga szárnyaira, hogy a lába se érte a földet, aztán pedig a földhöz teremtette, ugy, hogy az orra is érte a földet, hogy olyanra a legöregebb fehérvári verekedők se emlékeznek. Aztán jött az eső és eláztatta az egész alkotmányt, hogy 12 fehérvári csizmadiának alig van annyi csirize, amennyi a gépszitakötőnek elegendő lenne. Szóval elázott az egész alkotmány, mint a hogy igy ujbor idején eláznak a fehérvári iszákosok. De elázott vele együtt a fehérvári repülő nap is. S ámbár vasárnap a leggyönyörüségesebb őszi idő ragyogott le ránk, a szárnyaszegett szitakötő nyugodtan türte a ragasztgatását.

Látogatója azonban elég akadt. Egész processzio vándorolt ki sóstói gyakorlótérre, hol a szentmihályi ut elágazása és a vasut közötti téren megbámulták az uj csodát. Egyébiránt annyi igaz, hogy az érdeklődő közönség nagyszerüen kinézte magának, hogy honnan láthatja majd az egész mulatságot ingyen és bérmentve.

— **Szerencsétlenség.** Tegnap délután a Déli Vasut helybeli nagy műhelyében borzalmas szerencsétlenség történt. Schulcz József 26 éves, nőtlen lakatos a vasmángorlónál dolgozott s munkaközben a mángorló mindkét kezefejét összezuzta. A szerencsétlen fiatalembert a Szent György-közkórházba szállitották. Kezei anyira összesze vannak zuzva, hogy ily állapotban még nem is lehet megállapitani, hogy vajjon azokkal dolgozhatik-e még, vagy sem.

— **Halálozás.** Özv. Hufnagel Györgyné ma éjjel 10 órakor 72 éves korában elhunyt. Temetése szerdán d. u. fél 4 órakor lesz az Alsókirálysor 7. sz. gyászházból.

— **A kolera.** Már jó ideig távol tartotta magát tőlünk a kolera, tegnap azonban ismét érkezett az alispáni hivatalba egy szükszavu távirat, amely egy koleragyanus halálesetről tesz jelentést. A távirat igy hangzik: „Magyaralmás községben Németh István koleragyanus körülmények között meghalt. Óvintézkedések megtétettek." A vármegye alispáni hivatala megtette a szokásos óvintézkedéseket s elrendelte a hulla felboncolását.

— **Párbaj.** Szüts Elemér pénzügyi számtiszt és Pál György magánhivatalnok, a közöttük felmerült differenciákból kifolyólag vasárnap reggel a Magyar Király szálloda nagytermében kardpárbajt vivtak. Négyszer csaptak össze, egyik fél sem sebesült meg, mire a segédek a párbajt beszüntették s az ügyet a lovagiasság szabályai szerint befejezettnek nyilvánitották. Szüts Elemér segédei Zalán István és dr. Kaltenecker Viktor, Pál Györgyé pedig dr. Krausz Zsigmond és Ullmann Hugó voltak.

— **A tüzkárosultaknak** Ujabban 180 kor. 80 f. érkezett a Sörpince-utca tüz károsultak részére a városhoz, mely összeget a polgármester vasárnap délelőtt fogja kiosztani. A Fonciére helybeli hiztosító társaság főügynöksége a városi és a Felmayer gyári tüzoltók részére a Sörpince-utcai tüztből kifolyólag 60 koronát adományozott.

— **Iparostanulók beirása.** Az épitő iparágakon levő tanulók részére fentartott tanfolyamban a tanitás november 2-án kezdődik. Beiratkozni lehet november 2 től bezárólag 6-ig, este 5-től 7 óráig. Taneszközök beszerzésére 4 koronát kell fizetni. Felkérem ezen iparágakhoz tartozó mestereket, utasitsák tanulóikat, hogy jelzett idő alatt beirás végett jelentkezzenek az ipariskola igazgatójánál.

— **Állatdijazás.** A Fejérmegyei Gazdasági Egyesület vasárnap délelőtt tenyész tehén és üsző dijazást rendezett Székesfehérváron a vásártéren. Az állatdijazás biráló biráló bizottságában a földmivelésügyi miniszterium részéről Körmendy Péter gazdasági felügyelő, a Fejérmegyei Gazdasági Egyesület részéről Ármos Jenő titkár vett részt. A bizottság tagjai voltak továbbá: Polczer Péter gazdasági tanácsos, Boda János állatorvos, László Mihály és Berregi György gazdák. A dijazásra elővezettetett 60 drb. tehén és 17 drb. üsző. Dijat kaptak tehenekért: I. dij 60 ko. Boda János, II. dij 50 kor. Lits Ferenc, III. dij 50 kor. Molnár András, IV. dij 40 kor. Radics György, V. dij 40 kor. Csákberényi Nagy János, VI. dij 40 kor. Knittelhoffer János, VII. dij. 30 kor. Peresztegi Nagy János, VIII. dij 30 kor. Antal János, IX. dij 30 kor. Boda István, X. dij 20 kor. Osztotics István. Üszőkért: I. dij 60 kor. Fister János, II. dij 40 kor. Liszi János.

— **Elmaradt főtárgyalás.** Dr. Almássy Antal, ezelőtt székesfehérvári jelenleg ismeretlen tartózkodásu ügyvédjelölt, egy fegyelmit kérő feljelentésben Reé István volt helybeli rendőrfőkapitányról azt állitotta, hogy az ügyeket részrehajlással intézi el. A vádak alaptalannak bizonyultak, mire a főkapitány rágalmazás miatt bepereite az ügyvédjelöltet. A bünügyi főtárgyalást f. hó 30-ára tüzte ki a törvényszék, de megtartani nem lehetett, mert dr. Almássy Antal nem volt megidézhető.

— **(Uj vita Lourdes körül.)**- Párisból irják a Magyar Kurir-nak: A Réponsé szerkesztője, E. Daplessy, nyilt levelet intéz lapjában M. Chide-hez, a Lycée de Cap bölcselettanárjához, melyben De Rudder Péter feltünést keltő Lourdes-oostackeri meggyógyulásának megcáfolásáért *dijul ötezer frankot kinál* Chidenek.. De Rudder kétszeres lábcsonttöréssel ment az emlitett kegyhelyre, miután számos hirneves orvosnál hiába keresett gyógyulást s a kegyhelyen egyetlen pillanatban teljesen felépült: a két helyen is nyitott s évek óta gennyedő seb eltünt, a lábon a csonttörésnek nyoma sem maradt s mint Röntgen-fényképezéssel megállapitották, a sincsont, melyből három centiméter hosszuságu darabot évekkel előbb kivettek, teljesen ép volt, teljesen egyenlő hosszuságu a másik láb sincsontjával, ugy hogy De Rudder, aki évek óta csak mankón járt s ballábával lépni egyáltalában nem tudott, orvosainak bámulatára Lourdes-Oostackerből mankó nélkül és rendes lépésekkel tért haza. Duplessy az ötezer frankot egy bankban tette le s ezzel megujitja M. Artus ajánlatát, aki 1871-ben tizezer frankot tett le a Lasserre hirneves munkájában (Notre Dame de Lourdes) leirt csodás gyógyulások cáfolatára. E tizezer frankért negyven év alatt senki sem jelentkezett, mire H. Artus örökösei visszavonták az összeget. Duplessy két kérdésre kér ellenfelétől feleletet: *meg lehet-e cáfolni De Rudder rögtöni gyógyulását az évek óta idült lábcsonttörésből? Ha nem; meg lehet-e a gyógyulást magyarázni bármiképpen természetes uton?*

— **A züllés utján.** Egy elkényeztetett fiu megindult az élet lejtőjén s e szánalmas utjában már aligha lehet megállitani. Még emlékezetes olvasóink előtt Szombati Ágoston 18 éves kereskedelmi iskolai tanuló neve, aki a mult év november havában Pék Károly Széchenyi-utcai cipésziparosnál volt lakáson s egy napon a lakásadója szekrényét felfeszitette és onnan 900 koronát ellopott. Szombati Ágoston a pénzt Budapesten elverte s azután nevelő szüleihez ment Velencére, ahol a csendőrség letartóztatta. A rossz utra tévedt fiut a biróság 6 hónapi fogházra itélte, mely büntetését már ki is töltötte. De nem javult meg. Most meg Pécsett követett el sikkasztást, ahol rokonai gondoskodása folyán mint magánhivatalnok nyert alkalmazást s folyó hó 29-én délelőtt a hivatal pénzéből 1365 koronát elsikkasztott és megszökött. A rendőrség a nyomozást meginditotta.

Fáegető és festő-készletek és fáegetésre alkalmas tárgyak nagy választékban kaphatók, Klökner Péter udvari könyvkereskedőnél Székesfehérváron.

00000624

— **Két ember halálos elgázolása.** Megdöbbentő szerencsétlenségről értesit bennünket bicskei tudósitónk. Vasárnap déli 12 és 1 óra között a Bécs felől jövő gyorsvonat Bicske és Szár között két szegény pályamunkást elgázolt. Az egyik szörnyet halt, a másikat haldokolva szállitották be Bicskére. Hogy mit csináltak ott a nyilt pályán a szerencsétlen emberek, senkisem tudja. Az esetet bejentették az illetékes helyeken s a hatóság meginditotta a vizsgálatot.

— **Szökevények.** Török János és Jellik József javitóintézeti növendékeket a helybeli m. kir. javitóintézetből a dunaalmási „Szeretetház"-ba tették át, azonban onnan megszöktek és városunkban csavarogtak, mignem a rendőrség kezére kerültek. A szökevényeket visszaadták a javitóintézetnek.

— **Gyanus alakok.** A haltér tájékán cirkáló rendőrök folyó hó 30 án éjjel elfogtak két gyanus alakot, akik a Ponty udvarára menekültek előlük. Megmotozáskor az egyiknél vasreszelőt, a másiknál hamis kulcsot és sodronyhuzót találtak s igy nyilvánvaló lett, hogy az illetők betörők. A rendőrségen kiderült, hogy az egyik Imley Géza esztergomi pincér, a másik Vidra Béla esztergomi lakatos. Együtt beszélték meg Budapesten, hogy lejönnek Székesfehérvárra „operálni." Imely Géza azt is beismerte, hogy Budapesten szállásadónéjától ékszereket loptak s azokat 51 koronáért elzálogositotta. A jeles alakokat fogva tartotta a rendőrség.

! **Fogak** Kovács Dezső műfogászati termében Székesfehérvár (Rózsa-u. 5. sz. a. I. emelet Zirci templommal szemben.) !

— **A lágymányosi rablógyilkos.** Annak a bestiátis kegyetlenséggel végrehajtott rablógyilkosságnak, mely 11 nappal ezelőtt Budapesten, a Lágymányoson történt, az egyik tettese fejérmegyei ember. Sztyelik Lajos a neve, Érden lakott, ahol tegnap a budapesti detektivek elfogták. Neve többször előfordult a helyi lapokban, mert több érdi bicskázásnak és egyéb bünügyeknek volt a főhőse.

— **Szerencsétlenség az állomáson.** Folyó hó 30-án este 9 órakor a helybeli vasuti állomáson Marton Ferenc 24 éves, nős, kisegitő kocsikapcsoló, budai-ut 25|b. sz. alatti lakos, a rendező pályaudvar 20. sz. vágányán a kocsik elrendezésével foglalkozott. Amint Jánosi Ferenc főkocsirendező utasításához képest a nyugvó kocsik közé lépett, anélkül, hogy a meginditáshoz jelt adott volna, a vonat nyomást kapott s Marton Ferencet lelökte, ugyhogy elesett és jobb lábfeje a kerekek alá került. A szerencsétlenséget nyomban észrevették és a vonatot megállitották, de a kerekek ekkorra már a szerencsétlen ember jobb lábfejét összezúzták. Marton Ferencet a rendőrség a mentőkkel a Szent György kórházba szállittatta, ahol még az este jobb lábfejét bokától kezdve levágták. A rendőrség a vizsgálatot meginditotta.

— Az **Olympia** mozgófényképszinház Budai-ut 3. szám alatt november hó 4 és 5 én tartja megnyitóját, mely alkalommal a szezon legérdekesebb slágere a „Szegény Margit tragoediája" fenomenális életkép kerül bemutatóra. Előadásokat tart minden szombaton este 8 órakor, vasárnap pedig 4, 6 és 8 órakor.

— **Gondatlan anya.** A szülői gondatlanságnak ismét áldozata van. Hauk Etel Sárut-utca 30. sz. alatti lakos napszámosnő folyó hó 28-án lakásán mosással foglalkozott s a használt jégszódás bögrét a mosó asztal szélére tette. Közben kiment az udvarra, István nevü 22 hónapos gyermekét egyedül hagyva a konyhában. A kis gyermek fürkésző szemeivel rátalált a bögrére, azt apró kezeivel leemelte az alacsony asztalról s a lugkőoldatot megitta. Mire anyja bement, a kisgyermek iszonyu kinok közt a földön feküdt. A kis fiu folyó hó 29-én éjjel meghalt. A gondatlan anya ellen az eljárást meginditották. A kis gyermek hullját felboncolják.

— **Öngyilkosság.** Tóth István 56 éves csákvári lakos már régen tehernek találta az életet. Betegség látogatta meg s a gyöngelelkü ember egy szerencsétlen pillanatban eldobta magától az életet. Hozzátartozói reggel függve találták a mestergerendán.

— **Népgyülés Kislángon.** Kisláng lakossága vasárnap, okt. 29-én látogatott népgyülést tartott a telep községgé alakulása és önállósitása ügyében. A gyülés szónoka Steiner Jákó dr. székesfehérvári ügyvéd volt. A gyülés tárgya a belügyminiszterhez a jövő hó folyamán vezetendő monstre küldöttség összeállitása volt, hogy ott a vármegye által elutasitott és a belügyminiszterhez megfellebbezett önállósitás iránti kérvényük kedvező elintézését kieszközöljék. A küldöttség vezetői Steiner Jákó dr. és Csepregi Ignác lesznek. Elhatározták továbbá, hogy a telepitő gróf Zichy Jánoshoz még egy ultimátumot küldenek, melyben felszólitják a telep önállósitására. Megküldik kivánságaikat irásba foglalva az összes országgyülési képviselőknek és ügyük támogatására fogják őket felszólitani. Megjegyezzük, hogy az egész Steiner Jákó dr. által vezetett mozgalom, ő és néhány szocialista agitátor szónoklataira beugrott, minden józan számitást félredobó, természetes vezetőitől elidegenitett népnek az óhaja, amely óhajtás, ha teljesedésbe menne, a telepnek rövid időn belül bekövetkező tönkremenését eredményezné. (Beküldetett.)

— **Anyakönyvi kimutatás** 1911 október 14-től október 27-ig. *Születés.* Született: Törvényes fi 21, törvényes leány 20, törvénytelen fi 1, törvénytelen leány 1, összesen 43. *Halálozás.* Elhalt: Törvényes fi 4, törvényes leány 1, törvénytelen fi 0, törvénytelen leány 0, férfi 6, nő 13, összesen 24. E szerint a születés a halálozást 19 el multa felül. Házasságra 8 pár lépett.

Halálozások. Elhaltak: Bencsik István r. k. földmives 83 éves, Szárcsa-u. 24. — Kovács Lajos r. k. 24 napos, Ősz u. 12. — Fister István lakatosmester, 59 éves, Haltér 9. — Schuller Gyula r. k. 6 hónapos, Temetősor 10. — Özv. Jankovics Mihályné, Katona Erzsébet mosónő, r. k. 54 éves, Deák Ferenc-u. 12. — Herskovics Jolán r. k. kávéházi felirónő, 22 éves, Királykut-u. 15. — Kis Mihály ref. magánzó, 83 éves, Külső Budai-ut. Kapitány Viktor Vilmos r. k. 1 hónapos, Széchenyi-u. 1. — Litz Gyula r. k. ny. járásbirósági kézbesitő, 56 éves, Öreghegy 903. — Börzsei András r. k. cipészsegéd, 61 éves, József-u. 4. — Varga Józsefné, Danka Zsófia ref. 21 éves, Ligetsor 10. — Heinrich Györgyné, Keindl Erzsébet r. k. 30 éves, Seregélyesi-ut 1. — Béres Józsefné, Pinke Anna r. k. 41 éves, Felsőkirálysor 41. — Szabó Erzsébet r. k. 9 éves, Külső-Berényi-ut. — Varga Ignácné, Kovács Julianna r. k. 74 éves, József-u. 21. — Harza Boldizsárné Prekop Terézia r. k. 60 éves, Zámolyköz 1. Özv. Knittelhoffer Jánosné Sziksz Terézia, r. k. 89 éves, Zámoly-u. 28. Kauczky Károlyné, Lovák Mária r. k. 55 éves, Palotai-u. 16. Khaut Andrásné, Ács Mária r. k. 26 éves, Vágóhidi dülő. Czuczor Katalin, r. k. magánzó, 67 éves, Seregélyesi ut 1. Özv. Virág Ferencné, Fister Erzsébet r. k. 65 éves, Jancsár-u. 21. Bencsik József r. k. 7 hónapos, Maroshegy 104. Katona Ferencné, Kotsis Anna, r. k. 34 éves, Öreghegy, Rózsa-dülő, 218. Huszár Sándor, ref. magánzó, 83 éves, Major-u. 23.

Szerkesztői üzenet.

K. Gy. Kérésed teljesülését biztosra veszem. Hiszen *csak* férfitanitóról van szó. Ha P. elvtársunk a gyengéd és bájos nem sorába tartozna, a reménység rezgő nyárfájának csak lehullott aranyszinü levelével vigasztalhatnám. Olyankor gyilkos korteskedés folyik minden vonalon, esküszenek az égre, az ég Istenére, hogy a szavazat igy vagy ugy adódik le. Egy-egy szavazót, pláne az ingathatót, a kevésbbé szavatartót valóságos ostrom fogja körül. Sőt azt mondhatjuk, kogy minden szavazatra már évekkel előbb praenumerálnak (Istenem! ha a lapokra is ily lelkesen praenumerálnának!) A legközelebbi alkalomra azonban ne számits, azt már lefogialták.

NŐI DIVAT SZALON!

Van szerencsém a mélyen tisztelt hölgy közönség becses figyelmét **női divat szalonomra** felhivni, hol a Le Grand Chie műszabászati akadémia módszerével a legelegánsabb *angol* és *francia ruhák* készülnek. *Angol costümök* a legegyszerübbtől a legkomplikáltabbig, *szinházi* és *utcai köpenyek* mindennemü *sport ruhák* u. m. *vadász, lovagló costümök* stb. továbbá *bál* és *utcai francia toelettek, princes* és *reformruhák*, mindenféle *blousok*, ugyszintén *pongyolák* legegyszerübbtől a legdiszesebbig a legkényesebb izlést is kielégitve készülnek.

N. b. pártfogását kéri

VARGA ISTVÁN,

női divat szalon. (Jókai-u. 20.)

MEGNYILT

a Székesfehérvári

Butorkészitők

ÁRUCSARNOK SZÖVETKEZETE

mint az Országos Központi Hitelszövetkezet tagja

Székesfehérvár, Kossuth-utca 10.

Állandóan raktáron tart ebédlőt, hálót, uriszobát, szalon berendezéseket, a legegyszerübbtől a legfinomabb kivitelig a legtutányosabb árak mellett.

Az összes áruk szakemberekből álló felügyelő bizottság felülviszgálja és jóváhagyása után kerülnek eladásra.

Teljes lak- és szállodai berendezéseket saját vagy adott tervek szerint készitünk.

Tervekkel és költségvetésekkel dijtalanul szivesen szolgálunk.

Nyomatott az Egyházmegyei Könyvnyomdában Székesfehérvárott.

00000625